

ПОДРШКА РОДИТЕЉИМА ДЕЦЕ У РАНОМ ШКОЛСКОМ ПЕРИОДУ

Школа и родитељи као савезници



Брошура је део Посебног програма из области јавног здравља за територију АП Војводине за 2022. годину: „Унапређење менталног здравља породице – Подршка од самог почетка“ који реализује Центар за промоцију здравља, Института за јавно здравље Војводине уз подршку Покрајинског секретаријата за здравство АП Војводине.

Више информација на:

izjzv.org.rs

Ауторка: проф. др Мирјана Беара, психолошкиња

ПОЛАЗАК У ШКОЛУ КАО ВАЖАН ЖИВОТНИ ДОГАЂАЈ У ПОРОДИЦИ

Свака промена представља могући стресор и изазов, како за дете, тако и за родитеље¹. Полазак у школу представља значајан животни догађај за целу породицу. Дете које се суочава са променом окружења за учење, може да се суочи са различитим осећањима, потребама и проблемима. Неизвесност, стрепња, нејасна очекивања, али и позитивна осећања наде, ишчекивања, радосног узбуђења, поноса, само су нека од емоционалних стања која постоје у детету/ученику. Ова брошура има за циљ да породицама олакша припрему за полазак у школу њиховог детета и да упути родитеље на то како да пружи адекватну подршку детету и сарађују са школом у најбољем интересу детета.




Застаните и размислите:

Када је, по вашем мишљењу, дете спремно за полазак у школу?

Шта треба да зна и уме да би се у школи добро осећало и напредовало?

¹ Под појмом „родитељ(и)“ подразумевамо родитеља/старатеља/хранитеља односно особе које примарно брину о детету.



Иако многи родитељи мисле да је за полазак у школу важно да њихово дете познаје слова или да уме да чита, пише и рачуна, то напротив може да представља сметњу за рад учитеља у школи. Дешава се да је дете те вештине, под утицајем родитеља, савладало неправилно, па учитељ/-ица мора да уложи додатни напор да се стечене навике исправе. Некада вам можда изгледа као да учитељ/-ца вашег детета ипак очекује да оно пише и чита пре него што крене у школу, али то је онда прилика за искрен разговор о међусобним очекивањима.

По мишљењу већине учитеља и стручњака за образовање, **важнија је емоционална и социјална зрелост за полазак у школу**. Дете не мора да уме да чита и да пише пре школе, јер је савладавање читања и писања предвиђено програмом у првом разреду и томе ће га правилно научити учитељ/-ица. Важније је да буде зрело за вршњачки колектив, комуникацију са наставницима и да буде самостално – да уме да се самостално обуче, веже пертле, намести кревет, обави личну хигијену, спакује за школу и слично, као и да је спремно и мотивисано да остварује контакт и размену са непознатим особама, уз опрез али не и страх.

Такође је важно да уме да продуби постојећа другарства и склапа нова, да дели играчке или ужину са другом децом и да поседује основне културне навике. Наравно, ако је ваше дете показивало интерес ка словима и читању и већ (само или уз вашу помоћ) научило да чита и пише пре школе, то није нужно проблем, већ може да указује на то да је дете даровито. Битно је да не форсирате дете да чита и пише пре школе, јер ће тамо имати прилику то да научи.

Још једна важна ствар за добру припрему детета да пође у школу је да се тестирању дететове зрелости, које обавља стручни сарадник у школи, приступи као нечем позитивном и изазовном у позитивном смислу, а не стресном и пресудном за успех детета. За саму тестовну ситуацију можете припремити дете тако што ћете му рећи да ће тамо радити неке занимљиве задатке, одговарати на нека питања, цртати и разговарати са психологом. При том, нешто ће знати, нешто неће, али да је то у реду и да је тако са свом децом – да нешто знају, а нешто не умеју да одговоре.

Застаните и размислите:

Замислите себе у положају вашег детета које први пут креће у школу.

Каква очекивања имате? Каква осећања вам се јављају?

Шта вас радује, а шта брине? Које бисте се обратили са тим бригаама?

Како бисте волели да та особа одговори на ваше бриге?

Шта дете може да очекује у школи?

Шта похађање школе захтева од детета и родитеља?

Полазак у школу представља „транзитивни“, прелазни период, у више домена развоја деце. Поред телесних промена које прате одрастање, код већине деце при поласку у школу почиње развој логичко-математичког мишљења. Затим, то је период интензивног успостављања односа у вршњачкој групи и развоја вештина комуникације са вршњацима и одраслима, сналажења у новој школској средини као и период преласка са игре и „учења код куће“ на „учење у школи“.



Дете у том узрасту има пред собом важне развојне задатке, у којима му је неопходна адекватна подршка одраслих. **За ментално здравље и школско постигнуће детета велики део одговорности, поред родитеља, носе и важни одрасли изван породице, а то су пре свих учитељи и наставници у школи коју деца похађају.**

Откријте снаге Вашег детета на које се може ослонити у школи!

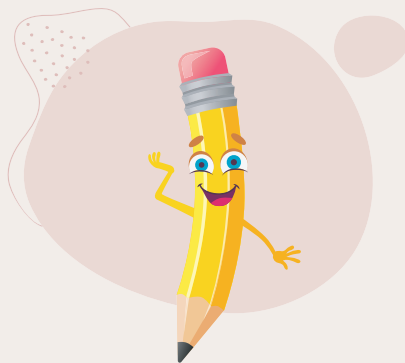
Веома је важно да се дете у школи осећа срећно, мотивисано, укључено - да би могло да учи, развија своју личност, интересовања и односе са вршњацима, једном речју – да „цвета“. У томе је веома важна ваша улога, као родитеља/старатеља. Неговањем дететове љубазности, комуникативности, поштовања према свим члановима заједнице, сарадничких односа са својим вршњацима и наставницима, помажете детету да „цвета“. Такође је веома важно да дете усмераваате ка томе да је период раног школовања јединствен и да треба на најбољи могући начин да искористи то време које проводи у школи – да научи да чита, пише, рачуна, сналази се у окружењу, негује пријатељства, учи о себи итд.



Циљеви учења у школи не смеју да буду (само) оцене – њих треба третирати као нешто што ће само доћи, уколико је дете радознано, ужива да учи, користи своје способности, не одустаје, тражи помоћ када му је потребна, не плаши се грешака и уколико марљиво увежбава нове вештине и самостално израђује домаће задатке. Када је детету омогућено да открива и користи своје снаге, оно ће не само постизати боље резултате у учењу, већ ће имати и интензивнија осећања среће и добробити.

КАКО ДА ПРУЖИТЕ ПОДРШКУ ВАШЕМ МАЛОМ ШКОЛАРЦУ?

Учешће родитеља је од виталног значаја у подршци деци да уче и у томе је важно да успоставите сарадњу са школом коју ваше дете похађа. При том, од вас нико не очекује да замените учитеља/учитељицу и да радите његов/њен посао, већ да имате исте циљеве – шта да ваше дете научи и савлада. Подршку у учењу и развоју вашег детета најбоље можете пружити тако што ћете разговарати са дететом о његовој свакодневици, одговарати на дететова питања и неговати љубопитљивост, излагати га различитим новим искуствима у окружењу у којем живите – уместо да преузмете бригу око његових домаћих задатака. Израдом домаћег задатка уместо детета ускраћујете му прилику да прође кроз важан процес савладавања одређеног знања или вештине и тиме му ометате учење и развој.



Уместо да радите домаћи уместо детета, ево неких идеја за конструктивну подршку учењу и развоју које можете организovati са вашим малим школарцем:

Проводите време читајући са својим дететом. Само 5-10 минута дневно може учинити заиста много – не само за савладавање читања, већ и за ваш међусобни однос, поверење и комуникацију. Изаберите текстове у којима ваше дете ужива – то могу бити књиге, стрипови, часописи, али и веб странице, чак и амбалажа, натписи на зградама и продавницама... Читајте у разним приликама са вашим дететом и мало попричајте са њим о прочитаном.



Свакодневни живот пружа згодне прилике да дете **користи бројеве и рачунске операције** – нпр. у продавници или на пијаци око цена и кусура, трајање периода у којем може да игра видео игрице или број корака до стана и сл.

Охрабрите дете да **пише и дизајнира идејна решења** за низ различитих намена, као нпр. позивнице за рођендане, паковање поклона, писак за куповину, декорације простора за празнике; При томе пратите шта је то што дете интересује и у чему нарочито воли да учествује.

Разговарајте са дететом о ономе што је читало, о новим речима за које каже да их не разуме, или пак о бројевима и другим математичким појмовима које види око себе. **Подстицање радозналости и доживљај успеха** су веома важни за одржање унутрашње мотивације за учење у школи и утисак „цветања“.

Док шетате са дететом, **потражите различите боје, облике, шаре у свакодневним призорима, предметима и природи**. Покажите му како да разликује одређено дрвеће, жбуње и цвеће; поведите га на реку, уколико постоји у вашем месту.



Укључите своје дете у **свакодневне задатке, кућне послове и разоноду**, у којима треба да користи своју писменост и рачунање – као што су кување, гледање спорта, плаћање приликом куповине, планирање заједничког путовања или играње друштвене игре са породицом или пријатељима.

Ако сте у прилици, **посетите музеје и галерије, поведите дете на представу у позориште, концерт или у биоскоп и користите своју локалну библиотеку**.

Веома је важно да детету пружите и **емотивну подршку** у случају да приметите да је због нечега тужно, уплашено, љуто или несигурно. Немојте олако прелазити преко одговора детета да је „све у реду“ ако приметите невербалне знаке да је тужно или узнемирено, јер деца у том узрасту некада имају тешкоћа да речима искажу шта их мучи. Постављајте отворена питања о дететовом искуству у школи, на пример: „Шта си данас радио/ла у школи, како је то прошло?“, „Шта ти се највише допало у школи? Шта ти се није допало?“ „Чиме си задовољан/на, а чиме не?“; „Шта ти је данас највише пријало? Шта ти није пријало?“ и слично. На тај начин олакшавате детету да подели са вама своје доживљаје и осећања.

Деца могу да се суочавају са различитим тешкоћама у раном школском периоду, почев од несигурности у своје сазнајне способности (интелигенцију) уколико се пореди са другом децом, ако доживљавају честе неуспехе приликом провера знања или у прилагођавању на окружење вршњака. Овакве тешкоће нису реткост и нисте сами у томе. Искрен разговор са дететом може помоћи да откријете ове емоције код свог детета и да му помогнете тако што ћете се са дететом **фокусирати на рад и труд које дете улаже, а не на способности**. Уверење да дете може да научи сопственим трудом је кључна.

Нажалост, искуства вршњачког насиља су такође могућа већ на овом узрасту, о чему **свакако треба обавестити школску стручну службу** (психолога или педагога) уколико вам дете то пријави.



Најважније је да **одржите односе отворене комуникације и поверења између себе и свог детета**, јер ће оно тако бити охрабрено да вам се обрати без обзира са чиме се суочава. Такође је важно да **одржавате поверење и комуникацију** са школом, посебно са стручним сарадницима, јер је њихов задатак да организују и пруже адекватну подршку детету, али и родитељима. Питајте стручне сараднике да ли школа организује тематске сусрете или семинаре са родитељима на којима се разматрају питања родитељства, дечјег развоја и тешкоћа, ризичног понашања и слично.

РОДИТЕЉИ И ШКОЛА НА ИСТОМ ЗАДАТКУ – САРАДЊА ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ

Грађење партнерства између породице и школе захтева дуготрајну добру вољу, повремену иницијативу, међусобно поверење и обострану одговорност. Став уважавања, разумевање да сте на истом задатку са школом и уверење да учитељица има у фокусу најбољи интерес сваког детета, па и вашег, су основ за добру сарадњу. Сарадња се даље гради адекватном комуникацијом и одговарањем на иницијативе школе за партнерством, али и покретање иницијативе када сматрате да је то потребно.

Стручњаци из области образовања су запазили да се некада ученици и родитељи понашају као да је „оцена сама себи циљ, а учење препрека ка том циљу“ што свакако није прави циљ и сврха образовања. Стога је веома важно да родитељи разумеју да својим поступцима могу код детета да учврсте, или са друге стране, неадекватним поступцима и односом према школи, смање љубав детета према учењу и труд да се овлада знањима и вештинама, и тиме успоре развој кључних компетенција које ће детету бити неопходне за живот и рад. Више о образовним исходима и компетенцијама које дете треба да развија током основне школе можете наћи на линковима „Образовни стандарди“ и у члану 21а Закона о основном образовању.



Заједничким снагама и сарадњом са учитељима, стручним сарадницима и управом школе, успоставља се подстицајно окружење за учење и развој вашег детета, како у школи, тако и у породици.

Драги родитељи, негујте подршку и развијајте сарадњу СА дететом и СА школом на путу на којем сви заједно учите!

Штампа:

Футура, Нови Сад

Припрема за штампу, дизајн и илустрације

Футура, Нови Сад

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Магице српске, Нови Сад

37.064:373.32

БЕАРА, Мирјана, 1970-

Подршка родитељима деце у раном школском периоду :
школа и родитељи као савезници / Мирјана Беара. - Нови
Сад : Институт за јавно здравље Војводине, 2022 (Нови Сад :
Футура). - 12 стр. : илустр. ; 21 cm

Тираж 10.000.

ISBN 978-86-86185-83-9

а) Основне школе -- Родитељи -- Сарадња

COBISS.SR-ID 80407305